

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Микола МЕРГЕЛЬ, 1984 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2006 році Національну академію Служби Безпеки України за спеціальністю «Правознавство», закінчив у 2011 році Інститут підготовки професійних суддів Одеської юридичної академії, отримавши диплом магістра права за спеціальністю «Правознавство», працює на посаді судді в Галицького районного суду Івано-Франківської області, Державна судова адміністрація України (м. Галич, Івано-Франківська область), виконав акредитовану освітньо-наукову програму Право.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 20.051.102 утворена наказом № 329 ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти та науки України, місто Івано-Франківськ від 01.05.2024 року, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради - Павла ФРІСА, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензентів - Ігоря КОЗИЧА, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;
Юрія МИКИТИНА, кандидата юридичних наук, професора, директора Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Офіційних опонентів - Оксани ГРИТЕНКО, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
Івана КРАСНИЦЬКОГО, кандидата юридичних наук, професора, директора Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні 27 червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Миколі МЕРГЕЛЮ на підставі публічного захисту дисертації «Покарання за кримінальним законодавством України: проблеми та шляхи оптимізації» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, м. Івано-Франківськ.

Науковий керівник – Юлія КЕРНЯКЕВИЧ-ТАНАСІЙЧУК, доктор юридичних наук, професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, завідувач кафедри судочинства.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів:

уперше:

1) окреслено зміст поняття «функціонального призначення» покарання, яке відображається у меті та функціях, на реалізацію яких спрямоване покарання як кримінально-правовий засіб, який займає центральне місце у системі засобів боротьби зі злочинністю;

2) здійснено класифікацію та аналіз проблем реалізації та ефективності кожного з передбачених кримінальним законодавством України видів покарань з огляду на його пов'язаність чи непов'язаність з ізоляцією від суспільства та взаємозалежність з конкретними обмеженнями суб'єктивних прав особи;

3) оптимізацію інституту покарання як процес приведення його до найкращого стану запропоновано реалізовувати на рівнях: законодавчого закріплення, призначення покарання та його виконання-відбування з врахуванням позитивного досвіду правового регулювання інституту покарання зарубіжних, зокрема, європейських країн;

удосконалено:

4) теоретичні підходи щодо розуміння покарання як міжгалузевого інституту кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого права та інституту відповідних галузей законодавства та підсистем політики у сфері боротьби зі злочинністю, а також як міждисциплінарної категорії окремих галузевих наук;

5) класифікацію покарань за різними критеріями: як законодавчо визначеними, так і розробленими на рівні наукових досліджень, на підставі якої вдалося встановити, що існуючі класифікаційні критерії відіграють різну роль (значення) у механізмі боротьби зі злочинністю (кримінально-правову, кримінальну процесуальну, кримінально-виконавчу, кримінологічну), що свідчить про багатоаспектний характер інституту покарання;

6) підходи щодо необхідності перегляду системи покарань, яка є матеріальною основою для подальшого процесу виконання-відбування покарання, на основі визначення ефективності того чи іншого виду покарання, законності порядку його застосування;

7) визначення поняття «ефективності покарання», що є оціночною категорією, як співвідношення між його метою (цілями) і фактично досягнутим результатом його застосування, яке залежить від конкретного виду покарання, особи, до якої воно застосовується, а також суб'єктів, які здійснюють кримінально-виконавчу діяльність;

8) перелік чинників, які впливають на ступінь ефективності покарання у кожному конкретному випадку на різних етапах кримінального провадження, до якого віднесено: суддівський угляд при призначенні покарання, характеристику особи обвинуваченого, що відображається працівником пробації у досудовій доповіді, ефективність діяльності органів та установ виконання покарань, особисті морально-психологічні якості особи засудженого, соціально-економічні умови

життя засудженого після відбування покарання, наявність сімейно-побутових, трудових проблем тощо;

9) обґрунтування щодо виключення із системи з огляду на неефективність покарань, пов'язаних з «виправним» впливом, які є рудиментом радянської системи покарань, зокрема, виправних робіт;

10) аргументацію щодо недоцільності відновлення покарання у вигляді смертної кари в Україні;

набули подальшого розвитку:

11) наукові бачення щодо тенденцій розвитку інституту покарання в напрямку подальшої гуманізації, а також одночасного посилення кримінальної репресії в умовах воєнного стану в Україні;

12) наукові підходи щодо визначення мети і завдань покарання та закріплення їх на законодавчому рівні;

13) міркування щодо системи покарань неповнолітніх осіб, а також широке застосування щодо них практик відновлювального правосуддя, яке наділене значним кримінологічним потенціалом і повинно використовуватися на практиці у поєднанні з інститутом покарання;

14) наукові погляди щодо необхідності перегляду видів покарань, що застосовується до жінок, зокрема, в частині виключення покарання у виді довічного позбавлення волі;

15) теоретико-прикладні положення щодо оптимізації інституту покарання шляхом застосування покарань, які не пов'язані з ізоляцією від суспільства, а при застосуванні покарань, що пов'язані з такою ізоляцією – використання прогресивної системи їх виконання, що є проявом тенденцій щодо гуманізації кримінально-виконавчої діяльності.

Дисертація виконана державною мовою.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 203 сторінки. Список використаних джерел налічує 249 найменувань. Додатки містяться на 6 сторінках.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», що відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України (категорія Б) з юридичних наук, 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях та дві наукові статті, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Мергель М. Р. Покарання: поняття та міжгалузевий характер. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 6. С. 107-112.

DOI: <https://doi.org/10.32782/392228>

URL: <http://apnl.dnu.in.ua/arkhiv?id=111>

2. Мергель М. Р. Критерії класифікації покарань. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2022. Випуск 59. С. 145-153.

DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.59.145-153>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/6413>

3. Мергель М. Р. Ефективність покарання: поняття та критерії визначення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 365-368.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/84>

URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=165>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Павло ФРІС – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Оцінка позитивна, зауважень немає.

2. Ігор КОЗИЧ – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Оцінка позитивна, зауважень немає.

3. Юрій Микитин – кандидат юридичних наук, професор, директор Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Оцінка позитивна, зауважень немає.

4. Оксани ГРИТЕНКО – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Оцінка позитивна, зауважень немає.

5. Івана КРАСНИЦЬКИЙ – кандидат юридичних наук, професор, директор Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ.

Оцінка позитивна, зауважень немає.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 20.051.102 Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, м. Івано-Франківськ присуджує Миколі МЕРГЕЛЮ ступінь доктора філософії (PhD) з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Павло ФРІС